

Grunt-Mejer, Iwona

"Jak żyć ekologicznie", Roswitha Duffner, [tł. Stanisław Hassa], Poznań 1991 : [recenzja]

Studia Teologiczne 12, 427-428

1994

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Szczególną uwagę kieruje autor na jego związek z kosmicznym środowiskiem (*Zasada antropiczna*). Ponadto Heller zauważa, że powrót problematyki człowieka do kosmologii nieodzownie wymaga ujęcia w jej rozważaniach również osoby Stwórcy i zastanowienia się — czy posiadał On rzeczywistą swobodę w trakcie tworzenia lub czy Wszechświat w ogóle zaistniał dzięki stwórczemu aktowi? (*Bóg i kosmologia*).

Kosmiczną przygodę dodatkowo ubogaca „poradnik”, w którym Heller prezentuje wybór literatury (w tym szereg prac własnych), jaka z zakresu omawianych zagadnień i dopełniających je kwestii ukazała się ostatnio w Polsce (*List do czytelnika; Post skryptu do listu*). W publikacji umieszczono ponadto najnowsze fotografie wykonane w Kreat Peak National optical Astronomy observatories w USA.

Polecam omawianą powyżej *Kosmiczną przygodę człowieka mądrego* Michała Hellera, nie tylko ze względu na jej interesującą treść, ale też dlatego, że zgodnie z życzeniem autora *ma ona nie tylko przekazać pewną ilość informacji, ale również (a może przede wszystkim) pobudzić do bardziej osobistych refleksji, by zdobyć się na umiejętność spojrzenia z pewnego dystansu na te wielkie sukcesy naszej cywilizacji* (s. 11).

Anetta Grucza

Roswitha Duffner, *Jak żyć ekologicznie*, Fundacja Biblioteka Ekologiczna, Poznań 1991, ss. 183.

Książka Roswithy Duffner p.t. *Jak żyć ekologicznie* (tytuł oryginału *77 Ratschläge für den ökologisierten Alltag*) została wydana przez Fundację Biblioteka Ekologiczna w Poznaniu. Z języka niemieckiego przetłumaczył ją Stanisław Hassa. Składa się z 77 rozdziałów, w których autorka daje porady jak żyć na codzień w zgodzie z naturą. Wśród nich znajdujemy takie zagadnienia jak: zdrowie, odżywianie, gospodarstwo domowe, problemy odpadów, życie w społeczeństwie. R. Duffner nie tylko ukazuje problemy codziennego życia, ale podaje również praktyczne rady im zapobiegania. Spojrzenie autorki jest szerokie. Nie opiera się ono na jednostronnym widzeniu ochrony środowiska ograniczonym tylko do prób zachowania naturalnych zasobów. Termin „środowisko” oznacza tu przyrodę oraz nasze najbliższe otoczenie jakim jest dom, praca, a także nasza psychika. W poradach zwraca uwagę na względy ekologiczne, ekonomiczne i społeczne. Publikację można by uznać za poradnik, który nie służy tylko jednorazowemu przeczytaniu, ale po który się sięga gdy jest to konieczne. Konkretnie przepisy czy to dotyczące uprawy ogrodu, czy przygotowania potraw są zaznaczone w druku bądź tzw. „Tłustym” drukiem, bądź ramką, co ułatwia ich odnalezienie.

W książce znajdujemy również kilka bardziej refleksyjnych rozdziałów, które dotyczą naszych postaw w odniesieniu do obecnego, zdegradowanego środowiska. Wśród nich znalazłam dwa, które według mnie zasługują na podkreślenie.

Jednym z nich jest rozdział pt. *Nie trawnik lecz łąka*. Opowiada on o zubożeniu świata roślin i zwierząt przy dzisiejszych trendach estetycznych. Przydomowe ogródki składają się z betonu i trawy. Brak w nich kwiatów i ziół łąkowych uważanych za chwasty. Niszczy się przy tym nie tylko florę obecną na danych terenie, ale również faunę. Najlepszym rozwiązaniem dla naszego dobrego samopoczucia oraz współdziałania z przyrodą będzie zmiana trawników w łąki. W rozdziale tym autorka zamieszcza wypowiedź proboszcza Holm'a Werner'a na powyższy temat. Jego słowa, które tu

przytoczę, są dobrym ukazaniem celu postawionego przez autorkę: *Ze strachu przed moimi sąsiadami (...) przemilczałam, że na moim trawniku rośnie strasznie niebezpieczne zielsko. Zielskiem tym jest mlecz, który swymi nasionami „zaraża” okoliczne trawniki. (...) Sądzę, że natura wyznaczyła dla mleczu specjalne zadanie, by zamarłą pod asfemtem ziemię przywrócić do nowego życia. Mlecz na pewno przeżyje i powierzy swoje cenne nasionka wiatrowi. Jedno z nasionek spadnie na drobinę nawianego pisku, zaczepi się w nim, nabierze wilgotnego powietrza i swymi mleczoowymi korzeniami rozsadzi zabetonowaną ziemię. Uplynie znów tysiące lat zanim życie wróci znów do swego pierwotnego stanu.*

Drugi rozdział na który zwróciłam uwagę nosi tytuł *Godne umieranie człowieka*. Roswitha Duffner łączy w nim zagadnienia ekologiczne i etyczne. Na początku przedstawia nam sytuację ludzi umierających we współczesnym świecie. Więcej niż 50% osób ostatnie godziny życia spędza w szpitalach i zakładach, w otoczeniu, które pozostawia umierającego samemu sobie. Śmierć jest składową życia ludzkiego i każdy z nas może pomóc drugiej osobie w końcowych chwilach jego życia. Osoba umierająca *chce się uwolnić od tego, co ją dręczy*. Często w takich chwilach wystarczy być otwartym i szczerym. To ostatnie pożegnanie obu stronom może przynieść ogromną ulgę. Autorka porusza również zagadnienie przedłużania, czy przyspieszania momentu śmierci. Uczuła na ten problem lekarzy i rodzinę umierającego. Opowiada się za możliwością godnego umierania w atmosferze miłości i spokoju.

Moim zdaniem książka ta jest przydatną dla każdego. Z jednej strony jest apelem o zachowanie niszczonego świata natury, popartym danymi technicznymi, z drugiej poradnikiem, dającym nam gotowe rozwiązanie jak żyć, aby zachować ten świat natury „zdrowym” jak najdłużej.

Napisana jest prostym językiem, przemawiającym do wielu osób. Ciekawym elementem są uwagi w tekście, będące informacją, gdzie możemy zwrócić się o pomoc przy rozwiązywaniu problemów (przykładowo: podane nazwy firm czy czasopism). Szkoda, że w polskim tłumaczeniu nie znalazły się podobne wskazówki.

Iwona Grunt-Mejer

S. Halina Strzelecka SJE, *Służebnice Jezusa w Eucharystii na terenach Związku Radzieckiego w latach 1945-1991*, Warszawa 1994, ss. 228.

Życie zakonne jest stanem życia wewnętrznie związanym z Kościołem i ze światem, stąd też osoby zakonne należą do Kościoła i do świata, są sługami Kościoła i ludzkości, świadczą o życiu nowym i wiecznym. Ich życie, działalność, jest zapowiedzią przyszedłego zmartwychwstania i chwały w Królestwie niebieskim, wiernie naśladuje i nieustannie ukazuje sposób życia Syna Bożego (KK 44). Ojcowie soborowi nazwali życie zakonne znakiem, który może i powinien pociągać skutecznie wszystkich wiernych do solidnego wypełniania ich obowiązków chrześcijańskich (KK 46).

Zagadnienie życia zakonnego swojego zgromadzenia podejmuje s. Halina Strzelecka, przełożona generalna w latach 1975-1987, jako osoba dobrze do tego przygotowana. Jest to już druga jej praca poświęcona Służebnicom Jezusa w Eucharystii. Pierwsza (rozprawa magisterska w Sekcji Historii Kościoła Akademii Katolickiej w Warszawie) nosi tytuł: *Początki zgromadzenia Służebnic Jezusa w Eucharystii 1923-1945*. Została opublikowana w: *Studiach z historii Kościoła w Polsce*, red. H.E. Wyczawski, t. VIII, Warszawa 1987, s. 235-303. Promotor, ks. prof. H.E. Wyczawski, ocenił prace opublikowane w t. VIII (s. 4-5) *jako oryginalne i przedstawiające swój*